

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

Developing an inquiry-based Thai language teaching model to promote
critical thinking and media literacy among Grade 8 students

ธีรกันต์ สูดสงบ

Theerakarnt Sudsangob

โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

Wat Khian Municipal School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Municipality

E-mail: terakan04@gmail.com

Received: 2 March 2026; Revised: 23 March 2026; Accepted: 27 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดดังกล่าว และ (3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน จำนวน 33 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 นอกจากนี้ยังมีแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบสอบถามความพึงพอใจ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย และแผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การเรียนการสอนภาษาไทย, แนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน, การคิดวิเคราะห์, การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the needs for developing a Thai language instructional model based on Inquiry-Based Learning to promote analytical thinking and media

literacy among Grade 8 students at Wat Khian Municipal School under Phra Nakhon Si Ayutthaya Municipality; (2) develop the instructional model; and (3) study the results of implementing the model. The sample consisted of 33 Grade 8 students from Wat Khian Municipal School, selected through purposive sampling. The research instruments included a 5-point rating scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.91; a model suitability assessment form; a satisfaction questionnaire; a teacher's manual for implementing the instructional model; and lesson plans. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using a dependent samples t-test.

The findings revealed that: (1) the overall need for developing the Thai language instructional model based on Inquiry-Based Learning to enhance analytical thinking and media literacy was at the highest level; (2) the overall suitability of the developed instructional model was also at the highest level; and (3) students' post-test scores after the implementation of the instructional model were significantly higher than their pre-test scores.

Keyword: Developing Model, Thai language teaching, Inquiry-based, Critical Thinking, Media Literacy

บทนำ

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ได้เปลี่ยนโครงสร้างการรับรู้ข่าวสารของผู้เรียนอย่างสิ้นเชิง สื่อใหม่มีลักษณะเป็นสื่อแบบโต้ตอบ (interactive) มีอัลกอริทึมคัดกรองเนื้อหา และเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตเนื้อหาได้เอง ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ข้อมูลล้นเกิน (information overload) ข่าวปลอม (fake news) และการโน้มน้าวเชิงพาณิชย์แฝงในรูปแบบที่ซับซ้อน แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อใหม่ (New Media Literacy) จึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะมิได้หมายถึงเพียงการเข้าถึงข้อมูล แต่รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ เจตนาของของผู้ส่งสาร ตลอดจนโครงสร้างอำนาจที่แฝงอยู่ในระบบสื่อ (Baran, 2006) สอดคล้องกับกรอบพฤติกรรมทางปัญญาของ Benjamin Bloom (1956) ที่เน้นทักษะการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการคิดวิเคราะห์ในกระบวนการเรียนรู้ยุคดิจิทัล แม้แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อจะมีรากฐานมาก่อนหน้านี้ แต่บริบทของสื่อใหม่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านอัลกอริทึม การโฆษณาแฝง การสร้างภาพแทนทางสังคม และการผลิตเนื้อหาโดยผู้ใช้ (user-generated content) ส่งผลให้ผู้รับสาร โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ในระดับสูง มีความเสี่ยงต่อการได้รับอิทธิพลด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าเยาวชนใช้เวลาอยู่กับสื่อมากกว่ากิจกรรมด้านอื่นในชีวิตประจำวัน สื่อจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมกระบวนการคิดและการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่วิจัยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำวัน แต่ขาดทักษะในการตรวจสอบแหล่งที่มา เปรียบเทียบข้อมูล และ

2794 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น อีกทั้งยังมีแนวโน้มเชื่อถือข้อมูลตามกระแสหรืออารมณ์มากกว่าเหตุผล สภาพดังกล่าวสะท้อนข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนที่ยังเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาและการท่องจำ มากกว่าการฝึกกระบวนการคิดเชิงลึก งานวิจัยในบริบทไทยพบว่าการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนยังอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญ (เช่น Hobbs, 2010; Buckingham, 2015) นอกจากนี้ การประเมินสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ยังชี้ให้เห็นช่องว่างด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการใช้สื่ออย่างรับผิดชอบ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น วิเคราะห์เจตนาของผู้ส่งสาร เข้าใจอิทธิพลของสื่อ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล Baran (2006) ได้เสนอว่าบุคคลที่รู้เท่าทันสื่อต้องมีความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหา ตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อ แยกการตอบสนองทางอารมณ์ออกจากเหตุผล เข้าใจลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละประเภท และสามารถวิเคราะห์สารได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ “การคิดวิเคราะห์” ตามกรอบแนวคิดของ Bloom, 1956 (อ้างอิงในวรารักษ์ เกษฐาน และคณะ, 2566) ที่เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ และหลักการของสาร

แนวทางหนึ่งที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) ซึ่งมีรากฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget และพัฒนาเป็นรูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5E และ 7E ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สำรวจ ค้นคว้า อธิบาย และประเมินผลด้วยตนเอง กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด “ส จิ ปุ ลิ” ที่เน้นการฟัง คิด ถาม และเขียน อันเป็นกลไกสำคัญของการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารเชิงวิชาการ งานวิจัยหลายชิ้นรายงานว่าการจัดการเรียนรู้แบบ 7E สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Eisenkraft, 2003, อ้างอิงใน ศิวพร คล้ายเจ็ก, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่บูรณาการการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแนวคิดการคิดวิเคราะห์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึง คัดเลือก วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากสื่อออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล วัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จำนวน 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มี 3 ตอน ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลทั่วไป

2) ตอนที่ 2 คุณลักษณะนักเรียนที่มีในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเทคโนโลยี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และประเด็นที่ 2 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเทคโนโลยี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานของนักเรียน

3) ตอนที่ 3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นในการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือแล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม ที่ไม่ใช่กลุ่ม

2796 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.916) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับดำเนินการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนวิชาภาษาไทย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การประเมินรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ทำแบบประเมินก่อนเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบภายหลังการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานไปทดลองใช้จริงตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 25 ชั่วโมง ตลอดกระบวนการจัดกิจกรรมมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนในแต่ละแผน การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และการสังเกตพัฒนาการด้านการแสวงหาความรู้และการคิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom's Taxonomy)

ระยะที่ 3 หลังการทดลองใช้รูปแบบ

ภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ (ฉบับเดียวกับก่อนเรียน) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน พร้อมทั้งประเมินคุณลักษณะด้านการรู้เท่าทันสื่อด้วยแบบประเมินฉบับเดิม และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำไปสู่การแปลผลและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งก่อนและหลังการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายระดับความสามารถของผู้เรียน และใช้สถิติทดสอบสมมติฐานแบบกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
2. ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่
3. คะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังเรียน นำมาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานแบบ Paired Sample t-test เช่นเดียวกัน เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะดังกล่าวภายหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน
4. ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อสะท้อนระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกันของผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรม
5. ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายระดับความพึงพอใจและการกระจายของความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ ซึ่งวางอยู่บนฐานแนวคิดการเรียนรู้เชิงสืบเสาะ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบที่มุ่งพัฒนาความสามารถด้านการคิดขั้นสูงและการรู้เท่าทันสื่อ (3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และ (4) การประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

ผู้วิจัยกำหนดชื่อรูปแบบว่า IPAT Model โดย I (Inquiry Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ P หมายถึง หลัก “สุ.จิ.ป.ลิ.” หรือหัวใจนักปราชญ์ที่เน้นการฟัง คิด ถาม และเขียนอย่างเป็นระบบ และ AT (Analytical Thinking) หมายถึง การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของรูปแบบดังกล่าว

ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ขณะที่แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริงในบริบทสถานศึกษา

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

2798 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest-Posttest) จำนวน 33 คน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest-Posttest) โดยใช้การพัฒนา
รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
และการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการทดลอง	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	T	P
ก่อนเรียน	33	25	14.91	2.35	32	10.513	.000**
หลังเรียน	33	25	19.48	2.14			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน โดยใช้(Pretest-Posttest) มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 แสดงว่านักเรียนมีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($t=10.51$, $sig=.000$)

2.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองคะแนนก่อนเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.79 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 แสดงว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ (4) การประเมินผลรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบมีโครงสร้างชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรและบริบทของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมและการตั้งคำถามเชิงสืบเสาะ ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์สื่ออย่างมีเหตุผล อีกทั้งกระบวนการ

2799 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประเมินผลมีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ทำให้รูปแบบมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Piaget (1957) กล่าวว่า การพัฒนาหรือการสร้างระบบใด ๆ สิ่งสำคัญคือการกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน การศึกษาหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้ความคิด ความรอบคอบ ผู้จัดรูปแบบต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนมาหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาจใช้เวลาในการพิจารณามากกว่าการทดลองใช้ระบบ เป็นการนำระบบที่น่าจะขึ้นไปได้ทดลองใช้จริง เพื่อตรวจสอบหรือศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบ การประเมินผลระบบเป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ระบบ ระบบใด ๆ ก็ตามเมื่อใช้แล้วได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายก็ถือว่าเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ สุดท้ายการปรับปรุงระบบ ผลจากการทดลองที่จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบ ดังนั้นผู้จัดระบบจึงควรนำผลการทดลองไปใช้ในการปรับปรุงระบบที่สร้างขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณา นพคุณวงศ์ (2566) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อยู่โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ก่อนเรียนเฉลี่ย 14.91, SD = 2.35 หลังเรียนเฉลี่ย 19.48, SD = 2.14; $t = 10.51$) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สืบค้น วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Jean Piaget ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ Benjamin Bloom ที่มองว่าการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะทางปัญญาระดับสูง นอกจากนี้ การบูรณาการกิจกรรมการรู้เท่าทันสื่อยังช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจนตามผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร พานิช (2555) ที่เสนอแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสืบค้น วิเคราะห์ และสะท้อนคิดด้วยตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิดา ท่วมสุข (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์สาร และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์มีคะแนนการคิดวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ผู้วิจัยอธิบายว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม อภิปราย และวิพากษ์เนื้อหาสื่ออย่างเป็นระบบ ช่วยพัฒนาระบบการคิดระดับสูงและเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการทดลองพบว่า ผู้เรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน (Inquiry-Based Learning) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สืบค้น วิเคราะห์ อภิปราย และสรุปความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะการ

2800 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

คิดวิเคราะห์และการประเมินข้อมูล สอดคล้องกับแนวคิดของ Benjamin Bloom และ Jean Piaget อีกทั้งการบูรณาการการรู้เท่าทันสื่อและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ยังช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและเชื่อมโยงความรู้สู่สถานการณ์จริง ส่งผลให้ทักษะการคิดวิเคราะห์พัฒนาอย่างชัดเจนตามผลการวิจัยดังกล่าว ผลการทดลองดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนันท์ ธรรมวิจิตร (2563) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับกิจกรรมวิเคราะห์ข่าวออนไลน์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยอธิบายว่ากระบวนการตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล และการอภิปรายเชิงเหตุผล เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการคิดระดับสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา วงศ์คำ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการวิเคราะห์สื่อออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้กระบวนการสืบเสาะและการวิเคราะห์สื่อดิจิทัล สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนได้ฝึกประเมินแหล่งที่มาและเจตนาของผู้ส่งสารอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในบริบทสังคมดิจิทัล โดยพบว่า “การเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นฐาน (Inquiry-Based Learning)” เมื่อผสานกับกระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และกิจกรรมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น และการวิเคราะห์เจตนาของผู้สื่อสารอย่างมีเหตุผล องค์ความรู้นี้สะท้อนให้เห็น “ความสัมพันธ์เชิงกลไก” ระหว่างกระบวนการสืบเสาะกับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์ และการสะท้อนคิด ทำหน้าที่เป็นวงจรต่อเนื่องที่ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูง ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom และ Jean Piaget ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จึงสามารถอธิบายได้ว่า การบูรณาการ “สืบเสาะ-คิดวิเคราะห์-รู้เท่าทันสื่อ” เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน

4KR Model เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตั้งคำถาม (Questioning) การสืบค้นข้อมูล (Researching) การให้เหตุผล (Reasoning) และการสะท้อนคิด (Reflecting) ซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นวงจรการเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล และสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2801 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในบริบทสังคมดิจิทัล

สรุป

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ (4) การประเมินผล กำหนดชื่อรูปแบบว่า IPAT Model โดย I หมายถึง การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Learning) P หมายถึง สุ.จิ.ป.ลิ. หรือหัวใจนักปราชญ์ และ AT หมายถึง การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ผลการประเมินด้านคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรกำหนดให้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นนโยบายหลักในกลุ่มสาระภาษาไทย โดยบูรณาการไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และตัวชี้วัดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) อย่างชัดเจน เพื่อลดการสอนแบบบรรยายและการท่องจำเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนสู่การตั้งคำถาม การสืบค้น วิเคราะห์ อภิปราย และสะท้อนคิดจากสื่อจริงในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับบริบทสังคมดิจิทัลได้อย่างมีความหมายและยั่งยืน

1.2 สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในด้านการออกแบบกิจกรรมสืบเสาะ การตั้งคำถามกระตุ้นการคิดระดับสูง การใช้สื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย และการวัดประเมินผลการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ ตลอดจนสนับสนุนทรัพยากร เช่น สื่อออนไลน์คุณภาพ แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ได้อย่างเป็นระบบ อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดอย่างแท้จริง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายปรับแนวทางการประเมินผลให้เน้นการวัดสมรรถนะ การคิดวิเคราะห์ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการใช้สื่ออย่างรับผิดชอบ แทนการประเมินที่เน้นข้อสอบความจำหรือการแข่งขันเชิงคะแนนเพียงอย่างเดียว โดยใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น ภาระงาน (Performance Task) แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนรอบด้าน ลดความกดดันจากการตัดสินด้วยผลการเรียนเพียงมิติเดียว และส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างสมดุล

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 ครูผู้สอนควรวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัด และบริบทของผู้เรียนอย่างรอบด้าน จากนั้นคัดเลือกเนื้อหาและออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน โดยอาจทดลองใช้กิจกรรมในวงจำกัด (Try-out) เพื่อปรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในชั้นเรียนจริง

2.2 ครูผู้สอนที่ควรคัดกรองและตรวจสอบแหล่งข้อมูล เนื่องจากรูปแบบเน้นการสืบเสาะและการใช้สื่อเทคโนโลยี ครูผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเชื่อถือได้ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลให้ชัดเจน หากเปิดโอกาสให้นักเรียนสืบค้นด้วยตนเอง ควรกำหนดแนวทางหรือแบบตรวจสอบ (Checklist) เพื่อช่วยให้นักเรียนประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมกับวัย และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พร้อมทั้งครูควรตรวจสอบซ้ำก่อนนำข้อมูลมาใช้ในการกิจกรรม

2.3 ครูผู้สอนควรประเมินก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายมุมมอง (Multiple Perspectives) และสามารถนำผลการประเมินของนักเรียนและครูมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ความสอดคล้องหรือความแตกต่าง อันจะช่วยสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน และใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในรอบถัดไปอย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นการศึกษาและตรวจสอบซ้ำให้รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 ควรศึกษาการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดสืบเสาะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจมีการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา วงศ์คำ. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการวิเคราะห์สื่อออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. 19(3), 101–118.
- กุลธิดา ท่วมสุข. (2561). การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารนิเทศศาสตร์. 36(2), 45–62.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- ปิยะนันท์ ธรรมวิจิตร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์. 31(2), 45–60.
- ทิตินา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศิวัพร คล้ายแจ็ก. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3CPR แบบผสมผสาน ตามวัฏจักรการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อสร้างสรรค์ฐานประสบการณ์แห่งชีวิต. โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้า กาญจนบุรี, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.
- วราภรณ์ เกษฐาน, ทิพย์อุษา พุทธสารินทร์, สุทธิดา วรรณ และจุฑาจิรา แสนสมบัติ. (2566). การพัฒนาทักษะทางภาษาปฐมวัยโดยใช้การเล่านิทานตามแนวคิด Bloom's Taxonomy. Journal of Research and Innovation for Sustainability. (JRIS). 2(2), 1–15.
- Baran, S. J. (2006). Introduction to mass communication: Media literacy and culture. McGraw-Hill.
- Buckingham, D. (2015). Defining digital literacy. Nordic Journal of Digital Literacy. 10, 21–34.
- Eisenkraft, A. (2003). Expanding the 5E model. The Science Teacher. 70(6), 56–59.
- Hobbs, R. (2010). Digital and media literacy: A plan of action. Aspen Institute.
- Joyce, B., & Weils, M. (1996). Models of Teaching. 3^{ed}.. Boston: Allyn & Bacon.